

“...külli qitəyə...”: qəzetdə “külli” yerinə “gələ” getmişdir.

“Spartak”: 1916-1918-ci illərdə Almaniya fəaliyyət göstərən marksist təşkilat Spartak ittifaqı nəzərdə tutulur.

səh. 114. “Halle”: qəzetdə “Qalle” kimi getmişdir.

“Forverts” [Vorwärts]: Almaniya Sosial-Demokrat Partiyasının orqanı.

Sülh ətrafında

səh. 114. “Tilziter çaytunq” [Tilsiter Zeitung]: 1894-1914-cü illərdə Berlində nəşr edilmiş gündəlik qəzet.

Bazar, 9 mart 1919-cu il, nömrə 132

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Yekşənbə, 6 cəmədiyəlxir sənə 1337. 9 mart sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Təx nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLLAHİ

VƏ İNNA İLEYHİ RACİUN

Molla Əli, Qədir, Əliəkbər, Əliheydar və Səkinə xanım Heydərovlar əvvəlincinin arvadı və axırıncıların anaları **Zəhra xanım Heydərovanın** ağır xəstəlikdən sonra vəfatını kamali-hüzn və təhəssürlə [böyük bir hüzn və kədərlə] öz qövm-əqrəbə və dost-aşnalarına xəbər verir. Mərhumun cənazəsi bu gün saat 10-da özünün Şaxski küçədəki 17 nömrəli evindən Hacı Hüseyn məscidinə aparılacaqdır.

b.

DAĞISTANA KÖMƏK

Şimal təhlükəsinə qarşı böyük bir səngərimiz müqabilində olan Dağıstan, bir səngər üzərinə tərəttüb edən [boynuna düşən] vəzifəsini ifa etmək məcburiyyətindədir.

Qaragüruhların qara qüvvələri, yəni Denikin qoşunları, dağıstanlıların hörmətçilik və mehmannəvazılığından [qonaqpərvərliyindən] sui-istifadə edərək şimal ayısına məxsus bir hirs ilə [hərşiliklə] Dağıstan qartallarının üzərinə hü-

cumlar etmək üzrədirlər. Qroznı və Qafqay [Vladıqafqaz] kimi şəhərlər onların əllərinə keçməklə, təhlükə bəri tərəfləri dəxi təhdid etməkdədir.

Denikinlərin dağıstanlılara qarşı açmış olduqları müharibə, qaragüruha məxsus xainanə bir surətdə əmələ gəlmişdir. Böylə ki, əvvəlcə “Bizim sizə və sizin istiqlaliyyətinizə qarşı heç bir sui-fikrimiz yoxdur, yalnız bolşeviklərlə mübarizə edirik və bu yolda sizdən kömək diləyirik” - deyərək dağıstanlıları iğfal edib [aldadı] onların mərdanə köməyi ilə bolşeviklərə faiq [üstün, qalib] gəldilər. Bədəhu [sonra] bolşeviklər basıldıqdan sonra özlərini o tərəfdən asudə görüb silahlarının ağızını namərdlərə yaraşan utanılmaz bir həyasızlıqla, qafil olmuş dağıstanlılar üzərinə çevirdilər və bu qəflətdən istifadə ilə bir neçə müvəffəqiyyətlərə nail olub da ümum [bütün] Dağıstan Cümhuriyyətinin istiqlal və azadlığına qarşı xainanə hərəkətdə bulunmağa başladılar. Tələb edirlər ki, Dağıstan Hökuməti dağılıb, ümum Şimali Qafqaz Denikin könüllülərinin malı olsun və bu maldan istifadə edilib istər bolşeviklərlə, istər Azərbaycan və Gürcüstan ilə müharibə edilsin.

Bu tələbi rədd etmək üçün Dağıstan Cümhuriyyəti Denikin ordusuna qarşı müntəzəm bir surətdə mübarizə meydanı açmalı və bu ordunu tarmar etməklə bəlanı üzərindən dəf'ə çalışmalıdır.

Pəs [elə isə], biz hər halda və hər bir vəchlə Dağıstana kömək etməyə borc-luyuq və məsələ yalnız burasındadır ki, nə tövr kömək edəlim. Parlaman bu məsələni Hökumətə vagüzər etdi [tapşırıldı] və bu xüsusda ona müəyyən bir yol göstərməyib, Hökumət hər nə tövr tədbirlər ittixaz edərsə [tədbir görərsə] Parlaman razıdır, deyib hələlik bununla iktifa [kifayət] etdi. Biz dəxi bu xüsusda hökumətimizin müdəbbirənə [uzaqgörənliklə] və aqılanə tədbir görəcək istedadına etimadımız olduğunu qeyd edib də yalnız ümumi nəzərimizi burada söyləməyi mənfəətdən xali [faydasız] bilməyirik ki, zatən Parlamanamızın bəzi fraksiyaları dəxi nəzərdən səthi olaraq bəhs edib, deyib keçdilər.

İş bundadır ki, Denikin qaragürü-hun[un] hərəkəti, deyil yalnız Dağıstana və Azərbaycana, bəlkə ümum Qafqaz cümhuriyyətlərinə, yəni Gürcüstana və zənn edirik Ermənistanə dəxi aid olan ümumi bir təhlükədir. Buna görə də bu təhlükənin dəf'i üçün bütün Qafqaz cümhuriyyətləri möhkəm bir ittifaq bağlamalıdır. Böylə ittifaq ki, hər cümhuriyyət əvvəla burasını bilməlidir ki, Dağıstan üstünə yeriməkdə olan bu bəla ümumi bir bəladır. Aşkar şeydir ki, bu gün Dağıstan denikinlərin qurbanı olarsa, sabah növbət Azərbaycana yetişər. Deməli, əgər bu şər Dağıstan üzərindən ittihad [birlik] və ittifaq ilə dəf edilərsə,

Azərbaycan dəxi o şərin gələcək təhlükəsindən qurtulmuş olar.

Fəqət qomşumuzun və qomşuluqdan əlavə, həmdinimiz olan bir məmləkətin üzərinə çökmüş olan bəlaya və bu bəlanın dəf'inə biz nə nəzərlə baxmalıyıq? Və bu hadisə qarşısında bizim vəzifəmiz nə yolda olmalıdır?

Bu suallara cavab olmaq üzrə Azərbaycan Cümhuriyyətinin Parlamanı müttəhidülqövl olaraq [yekdilliklə] qərar qoydu ki, Dağıstana Azərbaycan tərəfindən kömək edilsin və Hökumətə təminat verdi ki, bu xüsusda hər nə növ tədbirlər görsə, Parlaman ona razıdır.

Bəli, Dağıstana kömək etməyə Azərbaycan borcludur və borcu bizim üzərimizə həvalə edən səbəblər o qədər vacib və o qədər haizi-əhəmiyyətdir [əhəmiyyətə malikdir] ki, borcun altından qaçmağa heç bir vəchlə imkanımız yoxdur.

Öz istiqlalımızın təsdiq, təyid [qəbulu] və təqviyəsi [möhkəmlənməsi] yolunda çalışdığımız kimi, Dağıstan haqqında da bir o qədər çalışmalıyıq və buna görə də Dağıstan kimi bir İslam Cümhuriyyətinin denikinlər tərəfindən dağıdılmasına heç bir vəchlə razı olmamalıyıq.

Bu birinci səbəbdir ki, bugünkü mövcud istiqlalımızın feilən müdafiəsinə aid həyatı bir əmrdir [faktdır].

Və saniyə [ikincisi], dağıstanlılar bizim din bir qardaşlarımızdır; dindən əlavə milliyət və qövmülük rabitələri ilə dəxi biz dağıstanlıların böyük bir hissəsi ilə əlaqədarıq. Bu üzdən, dini və milli vəzifəmiz dəxi bizi dağıstanlılara köməyə vadar edir. Denikin ordularının hücumlarına qarşı müdafiədə bulunan dağıs-

tanlı qardaşlarımız möhtaci-imdad bir vəziyyətdə bulduqları halda, biz bu faciəyə biganə tamaşaçı nəzərlə baxa bilmərik. Din və milliyət hisslərimiz coşub mütəəssib [təəssübkeşlik] dərəcəsinə gələr də bizi köməyə qoşmağa vadar edər.

Birinci olan həyatı və ikinci olan dini və milli əmrlərdən [faktlardan] başqa, üçüncü olaraq siyasi bir əmr dəxi vardır ki, o da bizi köməyə icbar edən böyük səbəblərdən biridir. Böylə ki, Qafqaz cümhuriyyətləri arasında Azərbaycandan əlavə digər bir islam cümhuriyyəti mövcud olarsa, bunun Qafqaz müvaziniyyəsinə [siyasi müvazinetinə] gələcəklərdə böyük bir təsir edəcəyi şübhəsizdir. Bu üzdən biz, öz-özlüyündə başqa cümhuriyyətlərə inanıb da “bel bağlamağa” qəlbində bir itminan [inam] olduğunu hiss etsin; yəni ittifaq, etibarlı bir ittifaq olsun; qabağa tərəf köməyə yüyürən hər bir fərd, arxadan xainanə bir surətdə zərbəlməyəcəyindən əmin olsun.

Bu cür bir ittifaqa denikinlər əlindən Soçi zərbəsi yemiş olan Gürcüstanın ruyi-riza göstərəcəyinə [razılıq verəcəyinə] ümid çoxdur. Denikinlərin ümum Qafqaz üçün təhlükə təşkil etdiyini gürcü qəzetələri dəxi bizimlə şərik olub əhvalatın çəgunəliyinə [necəliyinə] lazımınca vaqifdirlər.

Ermənistanə gəlincə, bu xüsusda nə rəsmi dairələrinin, nə də qəzetələrinin müəyyən fikrini bilmirik. Mümkündür ki, Ermənistan; Dağıstan, Gürcüstan və Azərbaycan arxasında daldalanmasındanmı, ya başqa səbəblərdənmi Denikin ordusundan özü üçün təhlükə ehti-

malına əhəmiyyət verməyir. Bu da mümkündür ki, bu axır zamanda yunan ilə yaxınlıq məsələsindən şirin söhbət açmış olan ermənilər, istiqballarının əlverişli olacağını Qafqaz cümhuriyyətləri ittifaqında deyil, bəlkə özgə bir ittifaqlardan asılı zənn edirlər. Hər halda Dağıstan, Azərbaycan, Gürcüstan ittifaqı Ermənistanə əmələ gələrsə, o halda bu hökumətin bu ittifaqa qarşı ətəf ediləcək [yönələcək] nəzərini və ixtiyar ediləcək vəziyyətini pişəzvəqət [əvvəlcədən] müəyyən surətdə bilmək lazım olacaqdır.

Bizim zənnimizcə Ermənistan dəxi denikinlərin ümum Qafqaz və əzcümlə [o cümlədən] Ermənistan üçün dəxi gələcəkdə bir təhlükə olduğunu iqrar [təsdiq] edərsə və iqrar edib də bu ümumi bəlanın dəf'i işində özünə düşəcək borcunu kamali-sədaqətlə əda edərsə, bəla dəf'i bə'dində [bəla dəf edildikdən sonra] mənfəətdən başqa heç bir zərər görməz.

İştə, Dağıstana kömək əmrində [işində] Hökumətimiz şübhəsiz bu xüsusları nəzərə alıb da Azərbaycanın həm xaricən və həm daxilən hazırlıqlarına mümkün olduğu qədər səy göstərüb də ümumi bəlanın dəf'i və dağıstanlı qardaşlarımızın təxlisi [xilas] işində Azərbaycan üzərinə düşən böyük vəzifəni layiqilə ifa edəcəkdir.

Hacıbəyli Üzeyir

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Qaradağ Hökumətinin protestosu

Ali Hərbi Şura martın 5-ində Qaradağ məsələsinə baxmışdır. Vaşinqtonda olan Qaradağ səfiri Qvozenoviç kral Nikola

namından [adından] kral Nikolanın taxtından xəl edilməsinə [endirlməsinə] və Qaradağın da Serbiyaya ilhaq edilməsi [birləşdirilməsi] qərarı əleyhinə protesto etmişdir.

Berlin əhvalı

Berлиндən verilən axırncı teleqraflara görə, hökumətə olan [höküm sürən] hərç-mərcliyə baxmayaraq, hökumət iş başındadır. Böyük və kiçik zavod fəhlələri ümumi tətildə iştirak etməkdən imtina edirlər. Hökumət qoşunları və külli miqdarda təchizat Berlinə varid olmaqdadır [gedib çatmaqdadır]. Bir çox patrul dəstələri küçələrdə gəzirlər.

Lloyd Corcun fəhlələrə müraciəti

Martın 4-də Lloyd Corc keçən həftə intixab edilmiş [seçilmiş] Sənaye Komitəsi iclasında bir nitq irad etmişdir [söyləmişdir] – Milli sənaye konfransı fəhlə məsələlərini həll etməlidir. Lloyd Corc demişdir ki: Sülh Konfransında iştirak etmək üçün gedir və Sülh Konfransının bütün dünyaya sülh verəcəyinə ümidvardır. Rusiya məhv olmuşdur. Almaniya da indiki əlamətlərə görə məhv olmaq üzrədir. Bizim köhnə məmləkətimiz mədəniyyəti xilas edən bir məmləkət ola bilər. Siz bunu yaddan çıxarmamalısınız. Mən fəhlələrin və iş sahiblərinin nəzərdiqqətini gələcəyə və konfrans qərarlarının gələcəkdə daimi olmasını təmin etməyə cəlb edirəm. Gərək bir öylə üsul tapılsın ki, fəhlələri həmişəliyə aclıqdan və müşkülətdən mühafizə və müdafiə etsin. Fəhlələr mənfəətdən öz paylarına malik olacaqlarına ümidvar olmalıdırlar.

* Sülh Konfransında Yaponiyanın hərəkəti haqqında Pekin mətbuat dəvairində [dairələrində] narazılıq müşahidə edilir. Əvvəla onun üçün ki, guya Yaponiya Sülh Konfransında Çinin mənfəətini gözləyir, yəni çalışır Çin işlərinə kontrol-luq etsin. İkincisi Çin sülh nümayəndələrinin məhdud edilməsinə Yaponiya səbəb olmuşdur. Bu xəbəri Yaponiya təkzib edir və qeyd edilir ki, Çin Hökumətinin zeyldəki [aşağıdakı] nümayəndələri Parisdə təqdim olunmuşlardır: Çin Xariciyyə naziri Lu [Çenq-Çanq], Pekinin ən böyük məmuru Vanq [Da], Vaşinqton səfiri Qu [Veytzyun], İngiltərə səfiri Sze [Alfred Saok]. Konfrans özü bu qədər vəkillərin Sülh Konfransında işləyə biləcəklərini qət etmişdir. Yaponiya məmurlarının bəyanatına görə, Yaponiya siyasəti Çindəonun Yaponiyaya qaytarılmasından və Çinlə Yaponiya arasında sıxı bir münasibət əmələ gətirməkdən ibarətdir.

Hüquqi-nisvan [Qadın hüquqları]

Vaşinqton - Federalni Məşrutə [Konstitusiyaya] Departamenti tərəfindən arvadların səs verməyə haqlı olduqları barəsində verilən qanun layihəsini Senat təkrar rədd etmişdir.

İngiltərə Hökumətinin əməllərə cavabı

London - Altı saatlıq iş vaxtı barəsində olan İngiltərədəki dağ-məadin əməllərinin [mədən fəhlələrinin] tələbinə qarşı ingilis hökuməti böylə cavab verir: Hərçənd hökumət əməllərin məişətinin yaxşılaşmasına tərəfdar və bunu arzu edirsə də, fəqət bunu nəzərə almalıdır

ki, məvaciblərin artması məhsulat qiymətlərini də artıracaq və bundan dolayı ümumi ticarətə nə cür təsir edəcəyini fikir etmək lazımdır. Hökumət təklif edir ki, bir komitə təşkil edilsin. Bu komitəyə dağ mədənləri əməlləri də təqdim olunmalıdırlar. Bu komitə zeyldəki [aşağıdakı] məsələləri müzakirə etməlidir:

- 1) Kömür məhsulatu və nəqliyyatı-[nı]n qiyməti;
- 2) Bazar qiyməti və mədaxili;
- 3) Dağ-məadin ticarəti indiki əsaslarla baqi qalmalı yoxsa müttəhid kontrolluq altına alınmalı yaxud onlar milliləşdirilməlidir.

O ki qaldı məvaciblərin artırılması məsələsinə, hökumət razıdır ki, gündə bir şilling verilən hərbi maaşa əlavə edilsin. Sair tələbat isə yuxarıda zikr edilən komitəyə verilsin. Hökumət əməllərdən rica edir ki, bu cavaba xeyrixahlıq nəzəri ilə baxsınlar və bilsinlər ki, hökumət hər növlə əməllərə müavinət etmək istəyir. Mədən əməllərinin tərxis edilməsi məsələsinə gəldikdə, bu da ümumi tərxis işlərindən asılıdır. Hökumət zənn edir ki, sair əməllər şəraitindən kənar dağ-mədən əməllərini tərxis etmək olmaz.

DAĞISTAN ƏHVALI

Teymurxanşuradan Bakıya varid olan [gələni] Dağıstan Cümhuriyyətinin Müttəfiq Şurası üzvü Şimali Qafqazya hadisəti haqqında müxbirimizə böylə müfəssəl məlumat vermişdir:

Don və Tersk oblastları əhalisi əvvəlcə Könüllü ordunu duz və çörəklə

qarşılayıb Könüllü orduya geniş surətdə müavinət [kömək] göstərmişlər. Könüllü ordunun müvəffəqiyyəti də bununla təfsir [izah] edilir. Lakin Könüllü ordu özünü müvafiqətsiz [münasib olmayan] bir surətdə aparmışdır. Birinci gündən bir çox adamlar gülləyə tutulmuşdur. Cəza dəstələri hər yerdə nizamsızlıq başlamışdır. Sonra Könüllü ordu kazak əhalisinin 14 yaşından 44 yaşına qədər olanlarını əsgərliyə dəvət etmişlərdir. Osetinlərə 5 süvari alay ilə 8 plastun [piyada kazak] bölüyü verilməsi təklif edilmişdir. Qabardinlərdən 4 süvari alay və 6 piyada bölük, inquşlardan isə 600 nəfərdən ibarət 6 süvari alay istənilmişdir. Bu əsgəri dəstələrin hamısı məhəlli [yerli] əhalinin sərmayəsi ilə müsəlləh edilib [silahlandırılıb], hal-hazırda və gələcəkdə də azuqədən təmin edilməli imişlər. Buna görə, özləri üçün ərzağı olmayan və aclıq çəkən kəndlər, ordu üçün ərzaq almaqdan ötrü yüz verstlərcə yol getməyə məcbur olmuşlardır. Könüllü ordunun bu əməllərinə tabe olmamaq mümkün deyildir. Çünki bu binagüzarlıqların [sərəncamların] ifasında müsəmiyə [səhlənkərlilik] göstərənlər dərhal gülləyə tutulub boğazdan asılmağa məhkum edirlər. Bu işlərin axırı o yerə münəcər olmuşdur [gəlib çatmışdır] ki, bir az vaxt bundan irəli Könüllü ordunu şövqlə pişvaz edən [qarşılayan] əhali indi onları “pis bolşevik” adlandırır. Könüllü ordunun bolşevik əsgərləri ilə vəhşiyənə bir surətdə müamilədə bulunması [rəftar etməsi] əhalini böylə acındırmışdır ki, nə bir dağıstanlı, nə bir kazak “könüllü” sözünü lənətsiz yad etməyir. Qırmızı ordu əsgərlərinin bir çoxunu güllələyib, hətta rəvayətə görə yeri

qazdırıb bir-birlərini diri-diri dəfn etmək əmrini vermişlərdir. Bundan əlavə, güllələnmək təhdidi ilə bütün kənd əhalisinə Qırmızı ordu əsgərlərinə heç bir yeməli şey satılmaması əmr verilmişdir. Nəticədə Qırmızı ordu əsgərləri meşələrə dağılıb aclarından həlak olmuşlardır.

Məzkur [yuxarıda deyilən] şəxs deyir ki, Don oblastında bolşeviklərin böyük müvəffəqiyyəti vardır. Don kazaklarının hamısı, o cümlədən Denikin ordusuna daxil olan altı kazak alayı bolşeviklər tərəfinə keçmişlər. Mövsuq [etibarlı] məlumatlara görə, Novoçerkassk şəhəri bolşeviklər tərəfindən işğal edilmişdir. Rostov şəhərinin də bolşeviklər tərəfindən alınmasını rəvayət edirlər.

Dağıstan Cümhuriyyətinə gəldikdə, xalqın gözü açılmağa başlamışdır. Dağıstan Hökuməti bir tək dağıstanlılardan ibarət deyildir. Dağıstan Hökuməti heyətinə 6 terskli, ancaq iki nəfər dağıstanlı daxil olmuşdur. Bundan əlavə 4 yer kazaklara verilmişdir ki, bunların xristian və müsəlman nümayəndələri vardır. Bu barədə “Yedinaya Rossiya” qəzetəsinin yazdığı əsilsizdir.

Dağıstan Hökumətinin Aksaya köçməsi haqqında “İskra” qəzetəsinin yazdığı xəbər də həqiqətdən uzaqdır. Çünki Dağıstan Hökumətinin Poçta və Teleqraf naziri vəzifəsini ifa edən mühəndis Abuyev Azərbaycan Hökuməti ilə poçta, teleqraf və dəmiryol münasibəti [əlaqələri] üçün saziş hüsnə gətirməkdən ötrü keçən gün Teymurxanşuradan Bakıya varid olmuşdur [gəlmişdir].

Dağıstan Hökumətinin Müttəfiq Şura üzvü axırda demişdir ki, Dağıstan Parlamanı bütün hökumətlərə müraciətən

Könüllü ordu əleyhinə protesto etməyi qərara almışdır. Könüllü orduya ultimatum verilmişdir ki, tezliklə Dağıstan Cümhuriyyəti daxilindən çıxsın. Bundan əlavə, Cümhuriyyət daxilində Könüllü ordu təşkili qadağan edilmişdir.

İRAN İŞLƏRİ

Qraf Kerzon Məclisi-Əyanda bəyan etmişdir ki, İranda Şirazi azad etmək üçün göndərilən qoşunlara keçən ay ser Persi Saksın təhti-komandasında [komandanlığı altında] olan qoşunlar da mühləq olmuşdur [birləşmişdir]. Bu barədə olan məlumat gələcəkdə elan ediləcəkdir. Bir liva generalı [briqada generalı] Persi Saks 1915-ci ilin ibtidasında [əvvəldə] cənubi İrana göndərilmişdi. Məqsəd də o idi ki, orada olan İran qoşunlarını təhkim və Almaniyə qoşunlarına mühləq olan asi jandarmaları sakit eylesin. Ser Persi Saks cəsarətli iqdamatda [təşəbbüsdə] bulunub qəti surətdə Şiraza malik olmuşdur. İki ilin müddətində bu naçalnik cənubi İran karabiner qəbiləsindən 6 min nəfərlik ordu təşkil etmişdir. Bunların böyrünə səkkiz yüz nəfər də Hindistan qoşunları qoşularaq, komandanlıq da ingilis zabitlərinə mühəvvəl edilmişdir [tapşırılmışdır]. Xain qəbilələrin hərəkətindən dolayı daima Pers dəstəsi xətrə [təhlükə] və nəhayət karabinə sədaqəti də şübhə altında idi. Bəzi itti-faqlar düşürdü [bəzi hallar olurdu] ki, bunlar ordudan qaçırdılar. Lakin ingilis dəstəsi və ingilis afserlərinin [zabitlərinin] ciddiyyəti ilə bu xətrə [təhlükə] bərtərəf edilmişdi [aradan qaldırılmışdı].

MÜXTƏLİF XƏBƏRLƏR

* “Oleq” adlı bolşevik zirehli Baltik dənizində ingilislərə təslim olmuşdur.

* Hərgah Prens adalarında olan rus nümayəndələri şurası Rusiyanı zəbt etməyi qərara alarsa, Müttəfiqlər öz əsgərlərini Rusiyaya çəkəcəklər.

* Hacı-Tərxanda aclıqdır. Ticarət dayanıb, həbsxanada 400 zabit vardır. Bunları cüzi işlər üstə güllələyirlər.

Bolqariya əhvalı

Yunan rəsmi mənbələrindən xəbər verirlər ki, Sofiyadan verilən məlumatlara görə, bolqarlar əvvəlki kimi Müttəfiqlər barəsində, ələxüsus serblər və yunanlılar haqqında düryə [ikiüzlü] bir mövqə əxz etmişlərdir [tutmuşlar]. Bolqarların fikrincə, Müttəfiqlər arasında böyük nifaq vardır. Bu nifaq kəskin bir surət aldığı zaman Bolqariya öz mənfəətinə nail olacaqdır.

* Nauen, 26 fevral - Bolşeviklər hərəkətindən vücuda gəlmiş olan ümumi tətillər bütün Saksoniyaya keçmişdir. Leypsiqdə Münxen əhalisinə hüsn-rəğbət izharı üçün şura böyük siyasi tətillər hazırlayır. Mərkəzi Almaniyada dəxi tətillər hərəkəti artmaqdadır.

* “Qolos raboçi[x]” adlı Sibiriya qəzetəsi xəbər verir ki, Yaponiya Hökuməti amiral Kolçaka kömək olmaqdan ötrü Yaponiyadan Sibiriyaya təzə əsgəri dəstələr göndərməsi əmrini vermişdir.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

* Post və Teleqraf nazirinin post və teleqraf qulluqçularından bir parasının Könüllü orduya yazılmaları barəsindəki məruzəsindən sonra həm Azərbaycan xidmətində, həm də Könüllü orduda olmağın naməqbul olması təhti-qərara al[ın]mışdır.

* Rəisi-vükəlanın [Baş nazirin] Axisqa barəsindəki məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Xariciyyə Nəzarətinə [Xarici İşlər Nazirliyinə] tapşırılsın ki, Gürcüstan Hökumətinə öz müqəddəratlarını öz əllərinə almış müsəlmanlar əleyhinə silah işlətmək əleyhinə etirazda bulunulsun. Etirazın surəti Müttəfiqlər komandanlığına təqdim edilsin.

* Daxiliyyə nazirinin elatın rahat yaylaqlarına köçməsi haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Daxiliyyə Nəzarətinə [Daxili İşlər Nazirliyinə] tapşırılsın ki, elatın qorxusuz yaylaqlara köçməsindən ötrü lazımi binagüzarlıqda bulunsun [lazımi tədbirləri görsün].

* Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə [Sosial Təminat] nazirinin Şamaxı qəzasının Mərzəyə kəndində olan buğdanın Nəzarətə [Nazirliyə] verilməsi haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Mərzədə ordu ehtiyacı üçün cəm edilmiş və Ərzaq Nəzarəti təhti-idarəsində olan buğdanı Ümuri-Xeyriyyə və Nafiə Nəzarətinə verməli.

* Maarif nazirinin Bakıda Ali Ziraət məktəbi güşadı [açılması] haqqındaki məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Maarif nazirinin layihəsi təsviblə [bəyənilməklə], ona tapşırılsın ki, Məclisi-Məbusana təsdiqdən ötrü bir böylə qanun layihəsi idxal edilsin.

* Hərbiyyə nazirinin Bakıda konvoy qoşunu qitəsi [mühafizə qoşunu dəstəsi] təşkili haqqındaki məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Konvoy təşkilatı Hərbiyyə Nəzarətinə verilərək tapşırılsın ki, konvoyun hesabı 100 nəfər olaraq 50 nəfəri süvari, 50 nəfəri piyada olsun. Bütün təşkilat, başqa məxaricatı Hərbiyyə Nəzarəti hesabına artırılınsın.

* Maliyyə nazirinin Poylu mövqifindən [stansiyasından] aparılacaq mallar üçün Bakıda gömrük almaq haqqındaki məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Nazirin layihəsi təsvib edilsin [bəyənilsin].

YÜZ DOST AZDIR, BİR DÜŞMƏN ÇOXDUR

“Ədu kəsib qapını, biz evdə bixəbəriz,
Nə başqa-başqalarız, nə ittihad edəriz.”

Turani

Qəribə hallar müşahidə edirik. Heç bunu biz indiyə qədər anlamamışıq ki, Azərbaycanın yer üzündə minlərcə düşməni, bədxahı var imiş. İndiyə qədər bunları görmürdük. Üzərimizə qarşı bəslədikləri ədavəti anlamırdıq. Bəlkə

heç də hiss etməyirdik. Çünki yüz illərcə başımıza qapaz endirib zalımların zülmələrinə davam etmək adətini bizdə oymamışdılar. Şərabxorların şərabsız yaşaya bilmədikləri adəti kimi, bizim əhali də zülməyə yaşaya bilməyirdi. Buna adət-kərdə olmuşdu. Əhalinin qanını soran düşmənlərimiz onun hissini öylə korşatmışdır ki, əsəbiyyətini öylə bir hala salmışdır ki, bədəninə soxulan neştərlərin, çuvalduzların ağrısını belə duymayırdı. Bunların müdafiəsinə qalxmış ürəfəmizin [ziyalılarımızın] da üzələrinə işgəncələr və həbsxana qapıları açıq idi. Odur ki, haqgu [haqqı söyləyən] ağızlar qapalı, adılanə-nəvis [ədələti yazan] qələmlər də sınıq olduğundan, meydanı mübarizdən xali [boş] görünən düşmənlər hər yerdə türk ünsürünü yəhərləyib ulaq kimi minmişdilər. Yerləri ərzən [ucuz] qiymətlərlə əllərindən alınır. Müflis düşüb fəhləlik dalınca gedərkən, fəhlə zümrəsinə də qəbul olunmazdılar. Ənvayi sənətlərin [müxtəlif peşələrin] təlimi bunlar üçün gizli qalırdı. Mənfəətli ticarətlərin yolları bağlanmışdı. Azərbaycan zəhmətkeşi məxaricinə açılmış məktəblərdə özlərlə təlim tapırdı. Hökumət müəssisələrində dərman üçün bir nəfər də müsəlman tapılmazdı. Böylə ki, Yevropadan gəlmiş bir səyyah məmləkətimizin “Azərbaycan” olduğunu tarixdən öyrənərək burada xaricilərdən başqa əsl azərbaycanlılardan heç bir əsər müşahidə etməzdi.

Qəyur [qeyrətli] cavanlarımızın sayəsində bu gün öz müqəddəratımızı əlimizə ala bildik. Hökumət və Parlaman yapıdıq. Bunlara arxayın olaraq Bakının təxlisinə [xilasına] gəlmiş cavanlar öz

yerlərinə qayıtdılar. “Qoy, hökumətimiz və Parlamanımız bizi idarə etsinlər, dərdlərimizə çarə arasinlar” dedilər.

Lakin dərdlərimizə çarə aranırmı? Üzərimizə hazırlanan ənvayi zərbə və sədəmələrin [bələlərin] qabağı alınırırmı? Xayır. Qiymətli saatlar və dəqiqələr ayrı işə sərf olunur. Hökumət kişilərindən bəzilərinin səhv və xətalrı Parlaman əzasının [üzvlərinin] mübarizə sərməşqi [mübarizə arqumenti] olmuşdur. Mübarizə axirüləmr [axırda] hökumətin istefası ilə tamam oldu. Yox, əstəğfurullah, tamam olmadı. Məslək mübarizəsi indi də şəxsi qüsurlara mübəddəl olmuşdur [çevrilmişdir]. Hələ burası təəccübdür ki, bu qüsurları açmaq üçün hər partiya özünə məxsus birər rusca qəzetə nəşrinə başlamışdır. Rusca nə üçün? Aya [görəsən], bu qəzetələr kim üçün yazılır? Azərbaycan türkləri və ələlxüsus demokratları məgər ruscamı oxuyurlar? Aşkaradır ki, bu qəzetələr türklər üçün deyil, türklərin kəmində yatmış [pusqusunda dayanmış] bəzi düşmənləri üçündür ki, onlar da fürsəti fəvtə verməyərək bizim cənabların yazılarını dördəlli qarmalayıb qərəz və ədavətlə dolu haşiyələri ilə bərabər tamam dünyanın hər tərəfinə yayırlar. Milçəkdən fil yaradıb lazım yerlərə, bəzi ağaların hüzuruna təqdim edirlər. Partiyaçılarımızı bunu anlamayırlarmı ki, millətimizə uçurumlar hazır edən düşmənlərin əllərinə kəskin bir alət verirlər? Bu nə milli mübahisədir ki, indi də şəxsiyyətə keçmişdir? Vətənə qarşı hazırlanan hücumları unudub da, bunların Parlmandakı üç günlük mübahisələri yunanlıların o halına oxşayır ki, türklər İstanbulu mühasirəyə saldıqları

əsnada Ayasofya kimi böyük kilsələrdə biməna [mənasız] bir dini məsələyə dair qızgın bəhslər açmışdılar ki, xaç çəkmək üçün barmaqları nə tövr tutmaq caizdir. Hərçənd, xaç məsələsi ilə xəyanət məsələsinin təfəvütü çoxdur. Lakin hər iki millətin düşməni unudub etinasızca davranmağı birdir. Barı yunanlıların bu tarixi halı bizim partiyaçılara bir ibrət dərsi olaydı. Anlayaydılar ki, “dəvədən böyük fil var”. Rüşvətçiləri, xəyanətçiləri həmişə təhti-məsuliyyətə [məsuliyyət altına] almaq olar. Hətta bu gün məhkəməyə də vermək mümkündür.

Lakin “qəza qədərindən” [bir iş baş verəndən] sonra buna heç bir çarə olmaz. Buna “əmr-i vaqədir” [faktdır] deyərlər. Yəni, keçmiş ola! Öylə olmasın ki, sizin qəflətiniz millətin həyatına, qanı ilə qazanılmış müqəddəratına, xudənəkərdə [Allah göstərməsin] bir sədəmə toxundura bilsin. Böylə olarsa, Mart hadisəti bir də təkrar olarsa, uzaq yerlərdən Bakının xilasına gəlmiş əfradimillət [millətin fərdləri] əmin olunuz ki, düşmənlərlə bərabər sizi də Bakıdan qovmağa haqlı olacaqlar. Çünki Mart hadisətidən qabaq burada neçə müsəlman partiyası əmələ gəlmişdi. İndiki kimi onların da arasında mübarizələr gedirdi. Hər partiya özünə məxsus bir qoşun hazırlayırdı. Zabıtlar fabrikanı açılmışdı. Küçələrdə gəzən gözəl libaslı cavan (bəlkə uşaq) zabıtlərin həddü hesabı yox idi. Zabıt libasını bir gün qardaşı geyirdi, sabahı gün həman libas kiçik qardaşın əyninə taxılırdı. Üç qisim qoşun saxlanırdı ki, hər biri bir partiyaya yaxud bir nüfuz sahibinə məxsus idi. Bunların bir qisminə Təzəpirdə, bir

qisminə İsmailiyyə həyatında və bir qisminə də başqa bir yerdə məşq və təlim verilirdi. Bunu əhali görüb də şad olurdu ki, millətin nə çox qeydkeşləri vardır. Əmin olurdu ki, məqami-zərurət-də milləti bir yerdən deyil, üç yerdən müdafiə edəcəklər. Binaənileyh [ona görə], millət rəislərinə arxayın olaraq hər kəs öz kəsbkarlığı [iş, dolanacağı] dalınca gedirdi. Lakin bunlara bağlanılan ümidlərin hamısı puç çıxdı. Mart hadisəti başlar-başlamaz nə qoşunlarımızdan, nə də bunların banilərindən bir əsər görünmədi. Hamı qaçıb özlərini salamatca kənara çıxardı. Başçılarına ümidvar olmuş biçərə və məzlum millətin yaxası Azərbaycan atlıları gələnə qədər qəddar bolşeviklərin və daşnakların əllərində qaldı. Tökülmüş məsum qanların həddi, hesabı yox idi. Bu bizə bir ibrət dərsi olsun. Təfriqəbazlıqdan [partiyachılıqdan] əl çəkək. Çünki bizim üçün hələ tezdir. Camaat işləri dalınca gedən ürəfəmizin [ziyalılarımızın] ədədi o qədər azdır ki, hərəgah bunlar da iki-üç firqəyə ayrılarsa, əllərindən heç bir şey gəlməyəcək. Qabaqki partiyalar kimi aciz qalacaqlar.

Ədədi bizimkindən on qat artıq olan erməni ürəfasının fəaliyyəti bu dəfə dəmi bizi oyandırmayacaqdır? Bir kərə mülhizə olunsun ki, dünyada öylə bir siyasi firqə yoxdur ki, erməni ürəfasından orada tapılmasın. İnkilabiyyun, ictimaiyyun [sosialistlər], kadetlər [konstitution-demokratlar] və yüzlərcə millətçi daşnakdan başlayaraq pozğunçu anarşilərə qədər hangi siyasi firqədə erməni əfradı [fərdləri] tapılmaz? Bainhəmə [bununla belə], bunlardan hangisi Er-

mənistan dairəsində mülkədarlar ilə rəncbərin, burjuv ilə zəhmətkeşin arasına bir toqquşma, bir ədavət salmışdır? Azərbaycanın Hindarxını müsəlman rəncbələrində dağıtdıran şaumyanlar, Gürcüstanın knyazları ilə kəndlilərinin torpaq iğtişasına (аргарное движение) bais olmuş erməni bolşevikləri bir kərə də olsun erməni məlikləri ilə kəndlilərinin arasına heç bir pozğunluq salmadılar. Tiflis ilə Bakı Şaumyanın propaqanda yeri olmuşdu. Gürcü knyazları və müsəlman xan və bəyləri bunların təbliğat sərlövhələri olmuşdur və yenə bu üsul davam edir. Bunların bihəyalıqlarına bax ki, “Biz türk demokratlarına imdad üçün Azərbaycan sosialistlərinə yoldaş olacağız” deyərək Parlamənimize təşrif gətirmişlər. Çox sağ olun, ağalar! Olmazmı bu köməyi erməni demokratlarına yapasınız?

Bəli, bizim firqələr ermənilər kimi “ev bizim, sirr bizim” etmədilər. Biri-birinin qüsürünü açmağa məşğuldurlar. Amma düşmən də bildiyini müzayiqə etməyir [əsirgəmir]. Bir tərəfdən sünni-şie təbliğatı, bir tərəfdən “Azərbaycana əsgər verməyiniz” kimi şeytənətlər [fitnələr], o biri tərəfdən Tiflisdən Zaqatala[ya] qaçmış ermənilərin gördükləri mehman-nəvazlığın [qonaqpərvərliyin] qarşısında qalxızdıqları böhtanlar, Qarabağda Andranik, Bakıda Amazasp fitnələri... Sülh Konfransına göndərdiyimiz möhtərəm Əhməd bəyi qırmızı böhtanlarla ləkədar etdilər [ləkələdilər] ki, İstanbuldan Parijə gedər bilməsin. Çünki gedərsə, Peterburq fəqərəsi [hadisəsi] yenə təkrar olar, yenə ağaların oğurluqları açılar. Dağıstanlıların

başına gələn, olsun ki, bir gün bizim də başımıza gələ. Öylə zənn etməyiniz ki, Dabravollar [Könüllülər] getdilər də bizim də yaxamız qurtardı. Sabahki günün tədbirini çəkin, əfəndilər! Şəxsi ədavəti buraxın. Gələcəyin fikrinə qalın ki, məbada bir də millət hüsurunda xəcil olasınız!

Fərhad Ağazadə

GENERAL TOMSON İLƏ FƏHLƏLƏRİN MÜZAKİRƏSİ

Fəhlə Konfransının general Tomsona məktubu:

1) İngilislər bilmərrə daxili işlərə müdaxilə etməsinlər.

2) Məhbüs maryaklarla [matroslarla] onların ailələri, əllərindən alınan şeylər özlərinə qaytarılmaq üzrə sorğu-sualsız azad edilsinlər.

3) Mərkəzi Kaspi donanma maryaklarının haqq-hesabı bilatəxir [dərhal] verilsin.

4) Həbs və axtarış bilatəxir qət edilsin [dərhal dayandırılınsın] və bundan sonra bu cür işlər olmasın.

5) Rusiya dövlətinə mütəəlliq əmval [məxsus mallar], o cümlədən avtokalonna, demokrat təşkilatları ilə sosialist firqələri nümayəndələrindən mütəşəkkil [ibarət] bir komisiyonun kontrolu altında burada qalsın.

6) Fəhlə, Kəndli və Matros Vəkilləri Şurasının sərmayəsi ilə tikilmiş olan 12-nci xəstəxana Şikəst Əsgərlər İttifaqına qaytarılınsın.

Bu tələbatə əməl edilmədiyi zaman

Fəhlə Konfransının heyəti-rəyasəti Tətil Komitəsi təşkili ilə tətil elan etməyə vəkil edilmişdir.

Konfrans heyəti-rüəsası [rəyasət heyəti] İngiltərə komandanlığı ilə ixtilaf olmasın deyərək müsbət nəticələrə ümid vardır.

Tez bir zamanda cavab verməyiniz təmənnə [xahiş] olunur.

Heyəti-rüəsa sədri Çurayev

Müavini-sədri (imza)

Katib (imza)

General Tomsonun cavabı

1) “İngilislərin daxili işlərə qarışmaları” nə deməkdir? İngiltərə komandanlığının işlərə müdaxilə etməsi sayəsində siz azadiyi-mətbuat, ictimai [mətbuat, yığıncaq azadlığı], hamı vergilərin, məvaciblərin verilməsindən təmin edilmişsiniz. İngilislər Bakı şəhərini ərzaq şeylərindən təchiz etməyə və şeylərin qiymətini aşağı salmağa kömək edib, ac əhaliyə və xəstəxanalara müavinət göstərmişlərdir. İngilislərin Kaspi Donanması ilə rus avtokalonnası məsələsinin tezliklə həll edilməsi haqqındakı tələbatınız İngilislərin daxili işlərə müdaxilə etməsini tələb etmək deməkdir. Bolşevik arvadlarının və uşaqlarının Aşqabaddan azad edilməsi işi də, həmçinin daxili işdir ki, İngiltərə komandanlığı tərəfindən ifa edilmişdir. Siz istəyirmisiniz ki, bunlar hamısı qət edilsin [bu işlərə son verilsin]?

2) Sizin məktubunuzda olan təhdidə görə – ki tələbatınıza əməl olmadıqda tətil elan ediləcəkdir – həbs edilən maryaklardan indiyə qədər azad edilmələrinin məsələsi növbədən götürülür. Tətil

təhdidi götürülməsə, heç kəs həbsdən azad edilməyəcəkdir.

3) Bunun daxili iş olmasına baxmayaraq, İngiltərə komandanlığı martın 4-ündə sizə xəbər verildiyi kimi maryakların haqq-hesabının verilməsinə çalışmaqdadır. Hərgah tətillər elan edilsə, bu məsələ də həmçinin təxirə salınacaqdır.

4) Heç bir həbs və axtarış olmamışdır.

5) Sizə xəbər verilmişdir ki, İngiltərə komandanlığının təklifinə görə komisiya təşkil ediləcəkdir. Bu da daxili işdir.

6) 12-ci xəstəxana general Biçeraxovun razılığı ilə ingilislər tərəfindən təhvil alınmışdır. Xəstələr heç vaxt zorla xəstəxanadan kənar edilməmişlərdir. Xəstələrdən bir paraları həkimlərin razılığına görə ingilis səhiyyə avtomobillərində başqa xəstəxanaya aparılmışdır.

Hərgah Fəhlə Konfransı heyəti-rüəsası [rəyasət heyəti], İngiltərə komandanlığı ilə ixtilaf olmamasını və müsbət nəticələrə nail olmasını istəyirsə, general Tomson martın 7-də səhər saat 11-in yarısında onlarla görüşməyə hazırdir.

Bakıda olan Müttəfiq ordu komandanı general-mayor V. M. Tomson

Fəhlə Konfransı tərəfindən intixab olunan [seçilən] heyət general Tomson nəzədinə getmişdir.

Saat 12-nin yarısından saat 2-yə qədər müsahibə [söhbət] davam etmişdir. Fəhlə Konfransının heyəti-rüəsası tərəfindən qaldırılmış olan hamı məsələlər müzakirə edilmişdir.

Saziş hüsula gələcəyinə ümidvar olmaq olar.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

Azərbaycan Hökumətinin notası

Azərbaycan Hökuməti Şimali Qafqaziyada Denikin ordusunun iqdamatından [addımlarından] dolayı Bakıdakı Müttəfiq qoşunları komandanına bir nota vermişdir.

Hüseyn Cavid əfəndinin vürudu [gəlişi]

Mart hadisəsində düşmən əlinə əsir düşüb də xoşbəxtanə salamat qalmış və sonra Bakıdan çıxmış və İran təriqi [yolu] ilə kəndi vətəni olan Naxçıvana getmiş və nəhayət neçə vaxt bundan əqdəm [qabaq] vəfat etdiyi xəbər verilmişsə də, sonra bunu qəzetəmiz, rəsmi dairələrdən aldığı məlumatla istinadən təkzib etmiş, Təbrizdə və Naxçıvanda olduğunu bildirmişdi; bir sənəyə yaxın bir müddətdən bəri arzusunda olduğumuz məşhur şair Hüseyn Cavid əfəndi həzrətləri yenidən şəhərimizə vürud etmiş və dün idarəmizə təşrif gətirmişdir.

Hüseyn Cavid əfəndi üç yoldaşla bərabər sabiq Araz-Türk Hökuməti və sonra millətin ümumi rəyi ilə Azərbaycanın bir qismi elan edilmiş olan Cənubi Qafqaziya tərəfindən müəyyən vəkalət və vəzifə ilə gəlmişlərdir.

Suraxanı “Müsavat” şöbəsində

Suraxanıda bu mart ayının 9-unda, axşam saat 4-də Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsavat” idarəsində iclas təyin olunmuşdur. Xahiş edirik yoldaşlardan təşrif gətirsinlər. İclasda heyəti-idarə seçiləcəkdir.

Təchiziyyə heyətində

Bakı Müsəlman Təchiziyyə Heyətinin

26 fevralda vüqu bulmuş iclasında zeyldəki [aşağıdakı] məsələlər müzakirə və həll edilmişdir:

1) 5 nəfər üçün – dəxldar [kassir], xadim [xidmətçi], Çəmbərəkənd qəbiristanının gündüz qarovulçusu, sallaqxana tərəfində qəbiristan qarovulçusuna xəstəxanalardakı meyitləri gətirmək, təftiş etmək əmrinə mübaşir olan [işini yerinə yetirən] xidmətçilərə məvacib təyin edilmişdir.

2) Muxtar Kərimzadənin təklifi üzrə qərarə edilmiş ki, Şəhərdə və Çornı-qorodda xəstəxanalar hər gün təftiş edilib, orada olan müsəlman meyitləri qapaqlı tabutlarda qəbiristana aparılıb, orada islam qanunu ilə qüsl, kəfn və namaz qılınıb dəfn edilsinlər. Şəhər xəstəxanalarında olan füqərə meyitlərinin təchiz məxarici Bələdiyyə İdarəsindən və Çornı-qorod xəstəxanasındakı müsəlman meyitlərinin təchiz məxarici Sovet Syezddən [Bakı Neft Sənayeçiləri Qurultayı Şurasından] tələb edilsin.

3) Şəhərdə öz evlərində vəfat etmiş füqərə xüsusunda müzakirə olunub qərarə edilmişdir ki, onların fəqir və müstəhəqq [cənazə xərclərinin cəmiyyət tərəfindən ödənməsinə haqq qazanan] olmalarının isbatı üçün məhəllə ruhanisinin və həman məhəllədə olan bu heyət üzvünün şəhadətnaməsi və təsdiqi gəldikdə heyətin borcudur ki, həman meyiti məccani [pulsuz] olaraq təchiz etsin və böylə füqəranın təkfini [kəfənlənməsi] üçün heyət Ümuri-Xeyriyyə Nəzarətinə [Sosial Təminat Nazirliyinə] müraciət edib beqədri-kifayət [lazımı qədər] ağı alsın.

4) Təşrihə [yarılmağa] möhtac olan

meyitlərin və ya məqtulların [qətl edilənlərin] qəbristanda təşrihiyyə otaqlarında [meyitlərin yarıldığı otaqlarda] neçə günlərlə mütəəffin [qoxumuş] bir halda qalmalarını heyət müzakirəyə qoyub bu halın hişüsihəyə müğayir [gigiyenaya zidd] olduğunu və meyitin hətki-hörmətinə [hörmətdən salınmasına] səbəb olduğunu nəzərə alaraq qət etdi ki, bu xüsusda hişüsihə heyəti sədrinə müraciət edilib bir tədbir ittixaz edilsin [tədbir görülsün] ki, bundan sonra böylə ittifaqlar düşdükdə [belə hallar olduqda], bizim heyət o heyətə rücu [müraciət] etdiyi zaman bilatəxir [dərhal] bir doktor göndərib meyiti təşrih etsin.

* Bakı qalabəyisi [Lütfəli bəy] Əmircanovun binagüzarlığı [sərəncamı] ilə Bakıda sükunət edən [yaşayan] Mixail Loginanoviç Axvelidiyani icazəsiz olaraq 20 dənə “Brauning” tapançası güllələri saxlamaqda müttəhim edilərək həbsə alınmışdır.

* Nijni Naqornı küçədə sükunət edən Səfiyyə Məlikməhəmməd qızı Bakı qubernatoruna bir ərizə verərək məlum etmişdir ki, neçə vaxt bundan əvvəl Novxanı kəndi sakini Hacı Qardaşbala Dadaşbala oğlu onun bacısını nikah etmək istəmişdir və razılıq aldıqdan sonra evlənmişdir. Bir qədər sonra həman Hacı Qardaşbala Səfiyyə xanımı öz yanına çağırıb və təklif etmişdir ki, o öz ərini zəhərləyib öldürsün və sonra ona, Hacı Qardaşbalaya ərə getsin. Əksurətdə onu öldürəcəyini bildirmişdir. Buna görə də Səfiyyə pristava ərizə vermişsə də bu vaxta qədər heç bir

cavab almamışdır. Bunu məlum edərək Səfiyyə qubernatorundan rica edir ki, Hacı Qardaşbaladan bir daha təhdid etmə-yəcəyi haqqında imza alsın.

Əsliyə tutulması

Təhərri [axtarış] polisə naçalniki Bakı qubernatoruna məlum etmişdir ki, onun binagüzarlığı [sərəncamı] ilə bugünlərdə Sənaye Məktəbində təftiş icra edilib, 5 ədəd vinçester və 16 ədəd rus tüfəngi və pulemyot ləvazimatı tapılmışdır. Həmin əsliyə [silahlar] zəbt edilərək bəratülqövl [protokol] ilə bərabər Bakı qalabəyisinə [komendantına] göndərilmişdir.

ƏRƏBLİNSKİNİN MƏRASİMİ-DƏFNI

Srağagün böyük izdihamla, xainanə bir surətdə qətl edilmiş olan türk səhnəsi xadimi məşhur artist Hüseyn Ərəblinskinin mərasimi-dəfni icra edildi.

Səhər saat 11 radələrində camaat mərhumun evinə gəlməyə başlamış və bir qədərdən sonra ətraf küçələr camaatla dolmuşdu.

Cənazə qaldırılmadan əvvəl mərhumun bacısı müxtəsər bir nitq irad edərək [söyləyərək] camaata xitabən mərhumun heç bir kəsi olmadığını və məzlumanə bir surətdə qətl edildiyini bəyanla, Azərbaycan Hökumətindən onun qatillərinin ağır cəzaya düçar edilməsini tələb etdi. Sonra cənazə oradan qaldırılıb Təzəpir məscidinə aparıldı. Burada namaz qılındığından sonra Məhəmməd Əmin Rəsulzadə cənabları müfəssəl bir nitq irad edərək

vətən və millət uğrunda göstərmiş olduğu fəaliyyəti və türk səhnəsinin Ərəblinski kimi müqtədir və məharətli bir ustasını qeyb etdiyinə son dərəcə təəssüf edərək artist yoldaşlarına və ziyalılara sərəsələməti izhar etdi [başsağlığı verdi]. Məclisi-Məbusan Sosialist İttifaqı namından Qaraşarov millətinin cəhalətini səhnələrdə camaata göstərən Ərəblinskinin həman cəhalət tərəfindən qətl edildiyinə bəyani-təəssüf etdi [təəssüfünü bildirdi].

Buradan cənazə böyük bir izdiham ilə, musiqi xor dəstəsi ilə Qubernski küçəyə aparılıb, Hacıbəyov Qardaşları Müdiriyyəti idarəsinin qarşısında saxlandı. Müdiriyyət tərəfindən Üzeyir bəy Hacıbəyli Ərəblinski kimi mahir bir artist və rejissorə fələk rejissoru böyük bir rol verdiyini və Ərəblinskinin həman rolu canını fəda edər dərəcəsinə qədər səy və mətanətlə ifa etdiyinə bəyanla izhari-sərəsələməti etdi. Müsəlman artistləri namından Məhəmmədəli Sidqi cənabları Ərəblinskinin böylə tez bir zamanda fəcianə bir surətdə qətl edildiyini bəyanla təəssüf və sərəsələməti izhar etdi. Müsəlman mütəəllimləri [tələbələri] namından [Cəfər] Cabbarzadə və Hacıbəyov artistləri namından Kazım Kazımov sərəsələməti bəyan etdi.

Sonra cənazə buradan qaldırılıb Qubernski, Vorontsovski və Nikolayevski küçələrlə qəbiristanlığa tərəf aparıldı. Tabut və mafə güllər ilə və böyük əkillər ilə bəzənmiş, mərhumun şəkli artist yoldaşları və xanım əfəndilər əlləri üzərində aparılırdı. Musiqi və artistlərdən ibarət xor dəstəsi yol uzununu tabutun qabağında nəğmələr oxuyurdular.

Cənazəni Bakı qazısı Axund Əbdürəhim Hadizadə, Bakı qubernatoru Rəşid bəy Axundzadə, Bakı qalabəyisi [Lütfəli bəy] Əmircanov başda olmaq üzrə bir çox polis məmurları, Məclisi-Məbusan üzvləri, bütün məktəblərin müsəlman şagirdləri, bütün mədəni, maarif və xeyriyyə cəmiyyətlərin[in], siyasi firqələrin nümayəndələri müşayiət edirlərdi.

Müqəddəs Nina məktəbinin qabağına çatdıqda cənazə saxlanıb məzkur [adı çəkilən] məktəbin elmi-ilahi müəllimi Rza Zaki əfəndi bir nitq söyləyərək Ərəblinskinin fəaliyyəti və onun türk səhnəsinə göstərmiş olduğu xidmətləri tədad ilə [sadalayaraq], bəyani-təəssüf və sərəsələməti izhar etdi. Müsəlman Ziyalıları İttifaqı tərəfindən Xəlil İbrahim Ərəblinskinin 17 illik fəaliyyətindən məlumat verərək vaxtsiz şəhid düşdüyünə son dərəcə təəssüfünü izhar və sərəsələməti bəyan etdi. Mavərayi-Bəhri-Xəzər [Zakasıysk, Xəzər dənizinin şərq sahili] müsəlmanları tərəfindən məşhur şair Salman Əsgər oğlu “Mümtaz” cənabları gözəl və şairanə bir nitq irad edərək Ərəblinskinin az vaxtda çox iş gördüklərini və onun məharətini, oynadığı rollarını bura müsəlmanları kimi Mavərayi-Bəhri-Xəzər və Türkünstan müsəlmanları dəxi görüb alqışlamışlar və indi isə onların dəxi ağladıklarını bəyanla izhari-təəssüf etdi. Müsəlman tələbələri və İctimaiyyəni-inqilabiyyəni firqəsi [Sosialist İnqilabçılar partiyası] tərəfindən [Hənəfi] Zeynəlli, Qafqaz Müsəlman Mütəəllimləri İttifaqı tərəfindən Əbdülvahab Məhəmmədzadə, Erməni Artistləri İttifaqı namından artist Kostanyan erməni dilində gözəl bir nitq irad ilə

izhari-sərəsələməti və bəyani-təəssüf etdilər.

Nitqlərdən sonra cənazə qaldırılıb əl üzərində qəbiristanına qədər aparıldı. Meyit qəbirə qoyulmadan əvvəl qoca artist Mirzə Muxtar Məhəmmədov son dərəcə məhzunanə və ah-zar etdiyi halda Ərəblinski ilə əlvida edərək: “Get, mən dəxi dalınca gəlirəm!” dedi. Bundan sonra meyt torpağa tapşırıldı.

Həman gün axşam Azərbaycan Hökumət Teatrosunda “Şah İsmayıl” operası mövqeyi-tamaşaya qoyulduğu zaman pərdə qalxmadan əvvəl musiqi kərratla [dəfələrlə] təziyə marşı çalılıb sufliyor müavini Kazımov, mühərrirlərimizdən Piri Mürsəlzadə və Tiflis müsəlman artistləri tərəfindən İbrahim əfəndi birər nitq irad edərək mərhumun fəaliyyət və xidmətindən məlumat verərək izhari-sərəsələməti etdi və mərhumun istirahəti-ruhu üçün camaat bir neçə kərə ayağa qalxdı.

AZƏRBAYCANDA

Lənkərandan

(Xüsusi müxbirimizdən)

Lənkəranda özlərini bolşevikin hökuməti adı ilə adlandıran, bolşeviklik qayəsini sürməyib, bəlkə bolşevik pərdəsi altında işləyən qara fikirli bir “dəstə” millətpərəstlərdir. Bu “dəstə” əvvəlcə bolşevizm, sonraları menşevizm, indi isə bütün-bütünə başqa bir məsləki yürüdən erməni daşnakları və qara Rusiyanın qaçaq “ağ generalları” və “ayrılmaz Rusiyanı” [vahid Rusiyanı] təcdid

[bərpa] etmək fikrini sürən müstəbid zalımlardır. Bu cəlladlar dörd gözlə əksinqilabçı Denikini gözləyib dururlar. Bunların əhali arasında yürütdüyü siyasət müsəlmanları parça-parça edib, biri-biri ilə döyükdürmək və müsəlman qanının axmasına səbəb müsəlmanların özləri səbəb olmaqdan ibarətdir. Təəssüflər olsun ki, müsəlmanlar cahil olduqlarından böylə aşkar bir siyasəti göz önünə almayaraq həqiqətdə biri-biri ilə boğuşmağa başlamışlar. Demək cəlladlar, müstəbidlər öz fikirlərinə nail olmuşlar. Bu axır günlərdə Lənkəran uyezd komissarı Şefkunov və Lənkəran hökuməti tərəfinə keçən [Qaçaq] Yunis adlı bir quldurbaşı öz atlıları ilə dağlara gedib bir çox müsəlmanları tərksilah etdikdə zalımanə bir müamilədə [rəftarda] bulunmuşlar. Hətta Amunədigə kəndini də yaxmışlar.

Lənkəran hökumətini tanımaq istəməyən dağlı müsəlmanlar qəhrəmananə bir müqabilədə durub, başçıları Şahverən Əsgər oğlunu gözləmişlər. Axırda məzkur [adı çəkilən şəxs] öz atlıları ilə gəlib düşmənlə atışmağa başlamışdır və nəticədə düşmən 15 nəfər ölənlə və 30 nəfər yaralı buraxaraq qaçmışdır. Fəqət aldanmayalım. Bir ufaq müzəffəriyyətlə gözlərimizi pərdələməsin.

Şefkunov yeni qüvvə ilə və toplarla müsəlləh [silahlanmış] bir surətdə təzə hücumə başlamaq niyyətindədir. Söz yoxdur ki, bu hücumda bir çox qanlar töküləcək, fəqət kimin qanı töküləcək? Əlbəttə, müsəlmanın!

Üzümü hökumətə çevirib bütün Lənkəran əhalisi tərəfindən deyirəm: Ey hökumət adamları! Allah eşqinə, böylə

bir qanın tökülməsinə var qüvvə ilə mane olunuz. Bəsdür bu qədər zalımlara qatlaşmaq! Daha səbrimiz tükənmişdir. Azərbaycana qoşulmaq istəyən qardaşlarınızı unutmayın. Unutmayıb da ciddi tədbirlər ittihaz edin [tədbirlər görün].

T[eymur bəy] Bayraməlibəyov

İDARƏYƏ MƏKTUB

Müdiri-möhtərəm!

Rica olunur, möhtərəm qəzetənidə bu təşəkküratımızın dərcinə müsaidə buyurasınız. Bülbülə əhli Mahmud bəy Ağabala bəy oğlu Qulubəyov Bülbülə kəndində Türk Ədəmi-Mərkəziyyət firqəsi “Müsəvat”ın şöbəsinə 100 manat ianə etdilər. Böylə fəal və ehsan səhblərinin çoxalması [i] Allah-taaladan istirham edirik.

1 mart 1919

Sədr: İzzətulla Şərifzadə

Katib: Ş[ey]s Bakıxanzadə

Satılır

Abstanovka [avadanlıq], yatacaq (spalni), stalovı, kabinə [kabinet], qalıçələr [xalçalar], palazlar, yumuşaq mebel və şəkillər.

Ünvan: Tarqovı küçə, nömrə 29, Musa Nağıyevin evində, əvvəlinci podyezd [giriş], 2-ci mərtəbədə. Baxmaq olar saat 11-dən 2-yədək; 4-dən 6-yədək.

5737

Arvad diş həkimləri

Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağrısız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlət münasibdir. Qəbul olunur 9 - 2-yə və axşam 4 - 7-yə kimi. Voronsovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

215

Diş həkimi

İ. S. Tarşteynbaum

Qəbul edir saat 9-2, saat 4-7.

Dişlərə müalicə edir, ağrısız çıxarır, sadə və qızıl süni dişlər qayırır.

Sisyanovski küçədə 41 nömrəli evdə (Çadrovı küçənin küncündə, Quba meydanı yanında). Telefon nömrə 22-07.

2669

Mama Gövhər xanım

Hər gün naxoşları qəbul edir saat 9-dan 12-yə qədər. Adres: Armyanski küçədə, 13 nömrəli evdə, 1-ci mərtəbə. (Bu yaxınlarda orada xüsusi təvəllüdxana [doğum evi] açılacaqdır.)

2695

Arvad həkimi

Y. A. Qirişqori

Knyaz Kropotkin adına olan sabiq Xarkov uşaq xəstəxanasının müdirinin müavini daxiliyyə və uşaq xəstəliklərini qəbul edir hər gün səhər saat 11-dən 1-ədək, axşam saat 4-dən 7-yədək.

Cümə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir. Ünvan: Spasski küçə nömrə 33, Kamenisti küçənin küncündə.

5701 12-4

Diş həkimi

M. B. Şternin

Naxoşları hər gün saat 9-dan 2-yədək, 4-

dən 7-yədək qəbul edir. Dişləri ağrısız çəkir. Ünvan: Vorontsovski küçə, nömrə 22, Karantinni küçənin küncündə.

5735

Elan

Gimnaziya müəllimi dərs verməyə pansiona şagird qəbul edir. Adres: Suraxanski 113. Rzabəyov.

5736

Doktor

Şahnəzərov

Qayıdib naxoşları qəbul edir: kif, süzənək və dəri azarlarını. Səhər saat 9-12-yə, axşam saat 4-7-yə. Armyanski küçə nömrə 3, Qubernskinin tinində.

2699

Petroqraddan gəlmiş doktor

İshaq Avetisoviç Atayans

(professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtələ olanları qəbul etməyə başlamışdır. (Bövl [idrar] yolu azarını, köhnə və təzə süzənəyə müalicə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir.

Ünvan: Kolyubakinski küçədə Parapetin küncündə ev nömrə 26.

5708 12-4

Arvad diş həkimi

M. S. İdaşkina

Naxoşları qəbul edir səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya kimi. Ünvan: Nikolayevski küçədə 25 nömrəli evdə. Telefon 32-41.

2629

Doktor

Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmrəyə [xəstəliklərə] düşər olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər

saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi.
Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80.
b-37

Diş həkimi**S. M. Hamburq**

Nikolayevski küçədə nömrə 29, Parlaman qarşısında. Telefon 5-96.

Dişlərə və ağıza müalicə edir. Kauçuk və qızıl üzərində süni dişlər qayırır. Dişləri və tükləri ağrısız çıxarır. Qızıl iş işləyir.

Qəbul edir səhər saat 9-dan 2-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi.

**Агентурно-комиссионно-торговая
Контора "И. Фани и Ко."**

Баку, Церковная 70.

Телеф. N 22-28. Почт. ящ. N 13.

Agent, komissiyalar və ticarət kantoru
“Fani və kompaniya”, Bakı.

Telefon nömrəsi 22-28.

Potça qutusu nömrə 13.

Ucuz qiymət ilə qeyri şəhərlərə mal göndərmək vəzifəsini, hər cürə vəğzal işlərini öz öhdəməzə götürürük. Kimə nə mal lazımsa və kimin satılacaq nə malı varsa bizim kantorumuza müraciət etmələri təvəqqe olunur. Satılır: məftul, sabun, matorlar, remenlər, sarı kağız və qeyri mallar külli miqdarda. Kantor açıqdır: səhər saat 8-1, axşam saat 4-7.

5792

Bakı Şəhər İstiqraz Cəmiyyəti

Cəmiyyətin nizamnaməsinin 65-inci maddəsinə görə, bununla elan edir ki, cəmiyyətə üç illik nümayəndə intixab edilməkdən [seçilməkdən] ötrü cəmiyyətin müstəqirləri [borcluları] iclasa dəvət olunur. 1-ci razryad [dərəcə] 11 aprel; 2-ci 12 aprel; 3-cü 13 aprel. Həmin 1919-cu ildə, saat 5-də cəmiyyətin idarəsinin binasında - Vorontsovski küçə, Eyvazovun evində, nömrə 18.

Qeyd: Cəmiyyətin nizamnaməsinin 68-inci maddəsinə görə iclasa gələnlerin miqdarına baxmayaraq, qanuni hesab olunur.

T-50

Elan

Bakı Şəhər İdarəsi bununla elan edir ki, martın 13-ündə saat 12-də “Xozyaystvenni rasparyaditelni” [Təsərrüfat-İdarəetmə] şöbəsinin dəftərxanasında şəhər evlərinin – hansı ki, biri Balaxanski və Budaqovski küçələrin küncündə nömrə 110 və ikincisi Balaxanski şosedə nömrə 169 – icarəyə (arendaya) vermək barəsində torq [hərrac] təyin olunur.

Bəyannaməni yuxarıda zikr olunan şöbənin dəftərxanasında oxumaq olar.

T-53

Doktor Larionovun**cərrahiyyə və arvad xəstəxanası**

(Bazarnı və Qubernski küçələrinin küncündə) naxoşlar qəbulunu təzələmiş: 1) Xəstəxanada yatmaq ehtiyacı olanlar həməvəqt [həmişə]; 2) Gələn xəstələri səhər saat 9-dan gündüz saat 4-ə qədər.

Xəstəxananın həkimləri:

Arvad xəstəliklərindən: doktor V. Q. Mitrofanov.

Cərrahi xəstəliklərindən: doktor A. İ. Okinşeviç, doktor Mir Əsədulla Mirqasımov.

2683

Bakı “Obşestvenni Sobraniyasının”

[Bakı İctimai Yığıncağının]

Şurası

Öz üzvlərinə məlum edir ki, kantor tərəfindən “starşına” intixab edilmək [seçilmək] üçün blanklar, üzvlərin siyahısı və 1918, 1919, 1920-ci illər üçün rəis (starşına) intixab etmək [üçün] paketlər hazır edilibdir. Həmin blanklar Sobraniyanın xidmətçiləri ilə üzvlərin evlərinə göndərilir. Üzvlərin hər birisinə həmin blanklardan çatmayıb, Sob-

raniyanın kontorunda ala bilərlər. Paketlərin və intixab siyahılarının alınmağının axırncı vaxtı martın 15-inə qədərdir.

T-60

**Müvəqqəti müdir:
Hacıbəyli Üzeyir**

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR**Dağıstana kömək**

səh. 125. “Bu üzdən biz...”: bu cümlə problemlidir; güman ki, bəzi sözlər düşmüşdür.

Teleqraf xəbərləri

səh. 125. “Qvozdenuviç”: bu soyadı qəzetdə təhrif edilmişdir.

səh. 126. “kral Nikola”: söhbət 1910-1918-ci illərdə Qaradağ (Monteneqro) kralı olan I Nikola Petroviçdən gedir.

Dağıstan əhvalı

səh. 127. “...özünü müvafiqətsiz bir surətdə aparmışdır.”: qəzetdə “müvafiqətsiz” yerinə “müvəffəqiyyətsiz” getmişdir.

İran işləri

səh. 128. “Məclisi-Əyan”: İngiltərə Parlamentinin yuxarı palatası olan Lordlar Palatası nəzərdə tutulur.

“cənubi İran karabiner qəbiləsindən”: Karabinerlər “karabin” adı verilən qısalüləli tüfənglə silahlanmış qoşun növü idi. Burada söhbət cənubi İrandakı karabinerlərdən gedir, fəqət xəbər mənbə dildən tərcümə edilərkən “karabiner” qəbilə adı kimi başa düşülmüşdür.

“Xain qəbilələrin hərəkətindən dolayı...”: bu cümlə də xəbər mətninin mənbə dildən tərcüməsində səhv anlaşılışdır. Belə başa düşülməlidir: “İran karabinerlərinin sədaqəti şübhə doğururdu.”

Yüz dost azdır, bir düşmən çoxdur

səh. 130. “Ədu kəsib qarını, biz evdə bixəbəriz...”: misralar “Turani” təxəllüsü ilə şeir yazan Əli bəy Hüseynzadəyə məxsusdur.

səh. 132. “Sülh Konfransına göndərdiyimiz möhtərəm Əhməd bəyi...”: Əhməd bəy Ağaoğlu nəzərdə tutulur.

“Peterburq fəqərəsi [hadisəsi] yenə təkrar olar...”: Əhməd bəy Ağaoğlunun, 1905-ci il hadisələri haqqında həqiqətləri qələmə aldığı və “Sankt-Peterburqskiye vedomosti” qəzetində çap edilən məqaləsi nəzərdə tutulur. “Правда о бакинских событиях” [Bakı hadisələri haqqında həqiqət] adlı bu məqalə, 1905-ci il hadisələri ilə bağlı rus ictimaiyyətinə yanıldan erməni yalanlarını ifşa etməsi baxımından əhəmiyyət daşıyırdı.

Bakı xəbərləri

səh. 135. “...böylə fəqəranın təkfini üçün...”: qəzetdə “təkfini” yerinə “təklifi” getmişdir.

“Brauning”: odlu silah ixtiraçı-konstruktoru Con Brauning tərəfindən ixtira edilmiş tapança.

“Nijni Naqornı”: Bakıda, indiki Zülfü Adıgözəlov küçəsi.

Ərəblinskinin mərasimi-dəfni

səh. 136. “Qubernski”: Bakıda, indiki Nizami küçəsi.

“Vorontsovski”: Bakıda, indiki İslam Səfərli küçəsi.

“Nikolayevski”: Bakıda, indiki İstiqlaliyyət prospekti.

Bazar ertəsi, 10 mart 1919-cu il, nömrə 133

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci sənəyi-dəvamiyyəsi. Yekşənbə, 7 cəmədiyələxir sənə 1337. 10 mart sənə 1919.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Qubernski küçələrin küncündə 4 nömrəli evdə “Azərbaycan” idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 80 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 18 rublə, 2 aylığı 32 rublə, 3 aylığı 45 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 20 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublədir. Elan fiatı: sətri 3 rublə. Kərratla gedən elanlar üçün güzəşt edilir.

DÜZ YOL

Neçə gün əvvəl qəzetəmizdə şayiət cümləsindən [şayiə qəbilindən] olaraq bir xəbər dərc edilmişdi ki, bizim türk sosialistlərimiz öz taktikalarını dəyişib xarici sosialistlər əsasını qəbul etmək fikrindədirlər.

Baisi-mələlimiz olan [bizi kədərləndirən] bu xəbər, Parlaman Sosialistlər İttifaqı sədri cənabları tərəfindən təkzib edilməklə, mələlimiz rəf edilib [aradan götürülüb], əvəzində xoşhal olduq və bu əsilsiz xəbərin qəzetəmizdə nəşr edilməsindən dolayı izhari-təəssüf etməklə bərabər bəyani-etizarda bulunmağı [üzr istəməyi] dəxi lazım gördük.

Fəqət sosialistlərimizin rus dilində nəşr edilən “Zarya” qəzetəsi bəyani-etizarımıza iltifat etməyib, bizə istehza təriqi ilə [istehzal bir şəkildə] kinayələr etməyi rəva görür və bu məsələ dolayısı ilə yazılmış baş məqaləsindən əzcümlə böylə anlaşılır ki, guya türk “Azərbaycan” qəzetəsi dəxi “Müsavat” partiyasına mənsub firqəvi bir qəzetə imiş.

Bu axırkı fəqərə [məsələ] barəsində bunu bəyan etməyi lazım bilirik ki, qəzetəmiz partiya qəzetəsi deyildir.

Vətən istiqlalı yolunda çalışmaqdan ibarət olan məsləki, xüsusi firqəvi proqram daxilində məhdud deyildir.

Bu məslək genişliyi, hər bir partiyanın Azərbaycan istiqlalına kömək yolu ilə edilən sözlərini və görülən işlərini qəzetəmiz sütununda təcrid [tərifləyib] və təqdir edib, xalq arasında nəşr və təminə [yayılmalarına] böyük yol verir.

Qəzetəmizin yazılarına göz yetirməkdə olanlar şübhəsiz bunu bilirlər. Ancaq burasını heç də gizlətmirik ki, mövcud partiyalarımız arasında Azərbaycan istiqlalını kamalınca [mükəmməl surətdə] – biduni-haşiyyə [haşiyyə çıxmadan, kənar şərhə yol vermədən] – arzu etmək və bu yol uzun gedərkən sağa və sola dönmək tərəddüdündən azad olub da rast [doğru, düz] bir istiqamət üzrə getmək qəsdini yalnız bir “Müsavat” firqəsində müşahidə etdiyimizdən, bu firqəni istiqlal xadimlərindən ən sadıqi hesab edib, onun fikir və arzularına qəzetəmizdə kamali-məmnuniyyətlə yer verməyi özümüzə borc bilirik.

Keçək əsl mətləbə:

“Zarya” qəzetəsi burasını bilməlidir ki, fəvqəlzikr [yuxarıda deyilən] xəbəri biz durduğumuz yerdə, öz-özümüzədən ixtira